

Wyrok z dnia 6 października 2000 r.

II UKN 22/00

Przepisy art. 23 i 24 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) nie stanowią podstawy prawnej wstrzymania wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy; podstawą tą jest art. 102 w związku z art. 78 ust. 1 tej ustawy.

Przewodniczący SSN Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Stefania Szymańska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 6 października 2000 r. sprawy z powództwa Elżbiety S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o przywrócenie prawa do renty, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 4 listopada 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 22 kwietnia 1999 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach oddalił odwołanie Elżbiety S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w S. z dnia 9 stycznia 1998 r. wstrzymującej dalszą wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

W uzasadnieniu wyroku Sąd, w oparciu o opinię biegłych lekarzy specjalistów chorób zakaźnych i internisty, ustalił, że wnioskodawczyni jest częściowo niezdolna do pracy w związku z chorobą zawodową, a niezdolność jest okresowa (okres 24 miesięcy).

Nie kwestionując tej opinii z medycznego punktu widzenia Sąd uznał, że nie odpowiada ona prawnemu pojęciu "częściowej niezdolności do pracy" określonemu w art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Zdaniem Sądu, częściowo niezdolną do pracy w rozumieniu tego przepisu jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgod-

nej z poziomem posiadanych kwalifikacji. „Tymczasem wnioskodawczyni od 1976 r. pobierała rentę inwalidzką, a jednocześnie ciągle pracowała na stanowisku starszego technika medycznego. W tej sytuacji Sąd przyznał rację stanowisku lekarza orzecznika, który uznał, że stwierdzone u wnioskodawczyni dolegliwości nie czynią jej osobą niezdolną do pracy w zawodzie laborantki.”

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie, po rozpoznaniu apelacji wnioskodawczyni, wyrokiem z dnia 4 listopada 1999 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok i przyznał Elżbiecie S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową na okres od 1 lutego 1998 r. do 1 lutego 2000 r. W uzasadnieniu swego orzeczenia Sąd ten za błędną uznał interpretację art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), przyjętą przez Sąd pierwszej instancji. Według Sądu Apelacyjnego: "Fakt, że wnioskodawczyni przez cały okres pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową wykonywała dotychczasowe zatrudnienie nie może przesądzać, że odzyskała ona pełną zdolność do pracy. Komisje lekarskie orzekające o inwalidztwie wnioskodawczyni od 1976 r. nie stwierdzały przeciwwskazań do dotychczasowego zatrudnienia. Przeciwwskazana była tylko ciężka praca fizyczna, nocna (wielozmianowa) i bez kontaktu z materiałem zakaźnym. Stąd też wnioskodawczyni wykonywała dotychczasową pracę na jednej zmianie z odsunięciem od pobierania materiału do badań od pacjentów. Ostatnie badanie lekarskie przeprowadzone przez OKIZ w październiku 1994 r. nie stwierdziło poprawy stanu jej zdrowia. Dopiero lekarz orzecznik w badaniu kontrolnym stwierdził, że przewlekłe zapalenie wątroby po WZW typ B z niewydolnością wątroby czyni wnioskodawczyni niezdolnej do pracy w zawodzie laborantki. Orzeczenie to zostało zakwestionowane przez powołanych przez Sąd Okręgowy biegłych lekarzy, którzy uznali, że przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu C w okresie względnej wydolności wątroby czyni ją częściowo niezdolną do pracy w związku z chorobą zawodową na okres 24 miesięcy i niezdolną do pracy w zawodzie laborantki. Nienależyte przeanalizowanie przez Sąd pierwszej instancji zebranego w sprawie materiału dowodowego doprowadziło do wysnucia przez ten Sąd nietrafnych wniosków, iż wnioskodawczyni nie jest osobą niezdolną do pracy, a zatem nie spełnia przesłanek do dalszej wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową”.

W kasacji organ rentowy zaskarżonemu wyrokowi zarzucił obrazę prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 23 ust. 3 i art. 24 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o z.e.p.i wniósł o jego zmianę i oddalenie apelacji "powódki", ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Kasacja nie jest zwykłym środkiem zaskarżenia lecz środkiem szczególnym i zgodnie z art. 393¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach określonych przytoczonymi w niej podstawami skonkretyzowanymi w zarzutach naruszenia wskazanych przepisów prawa. W swym jednolitym, wielokrotnie publikowanym orzecznictwie, Sąd Najwyższy wyjaśniał, że jeśli w kasacji przytoczono wyłącznie podstawę z art. 393¹ pkt 1 KPC, to przy jej rozpoznawaniu jest związany ustaleniami stanowiącymi podstawę faktyczną zaskarżonego rozstrzygnięcia. Skoro zatem w rozpoznawanej sprawie, w kasacji nie przytoczono podstawy art. 393² pkt 2 KPC i nie sformułowano zarzutu naruszenia jakiegokolwiek przepisu postępowania, to stwierdzenie, że: "z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika co było powodem zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji", chociaż usprawiedliwione, pozostaje poza granicami kontroli kasacyjnej. Podobnie, poza tymi granicami pozostają uwagi o bezkrytycznym zaakceptowaniu przez Sąd drugiej instancji opinii biegłych, ponieważ kontrola ta, stosownie do treści kasacji, jest ograniczona do oceny zasadności zarzutów naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisów prawa materialnego powołanych przez wnoszącą kasację.

Zarzut naruszenia przepisów art. 23 ust. 3 oraz art. 24 ustawy o z.e.p. jest nie tylko nieusprawiedliwiony ale i bezprzedmiotowy. Sąd Najwyższy zwraca uwagę na nieporadność w przytoczeniu tej podstawy kasacyjnej. Kasacja zarzuca „obrazę” wymienionych przepisów, mimo że przepis art. 393¹ pkt 1 KPC stanowi, iż podstawą kasacyjną może być naruszenie prawa materialnego przez jego błędną wykładnię lub przez niewłaściwe zastosowanie. Według autora kasacji: "Strona pozwana uważa, że wyrok w niniejszej sprawie został wydany z naruszeniem art. 23 i 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. Żeby dokonać w sprawie właściwych ustaleń oraz do właściwej interpretacji niezdolności do pracy warunkującej prawo do renty niezbędne jest zapoznanie się z rysem historycznym uregulowań w tym przedmiocie.

Prawo do renty wynika z art. 32 ustawy. Jednym z warunków prawa do renty jest ustalone inwalidztwo. W pierwotnym brzmieniu ustawy istniały trzy grupy inwalidztwa. Do trzeciej grupy inwalidów (dotyczy niniejszej sprawy) w myśl art. 24 ust.1 i ust. 2 p. 2 i 3 ustawy (przed nowelizacją) zaliczane były również osoby, które pomimo naruszenia sprawności organizmu, zachowały zdolności do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia w zmniejszonym zakresie, a także osoby dotknięte szczególnym naruszeniem sprawności organizmu, nawet jeżeli to nie ograniczało zdolności do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia. Z tych uregulowań jednoznacznie wynika, że inwalidztwo III grupy określane było jako stan chorobowy w kategoriach obiektywnych. O ustaleniu grupy III decydowało naruszenie sprawności organizmu, natomiast nie miała jakiegokolwiek wpływu zdolność do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia. W dniu 28 czerwca 1996 r. nastąpiła nowelizacja ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników (Dz.U. Nr 100, poz. 461). Zgodnie z nowelizacją pojęcie „inwalidztwa” zostaje zastąpione „niezdolnością do pracy”. Nowelizacja nadała nowe odmiennie od dotychczasowego brzmienie art. 23 i 24 ustawy. W rozumieniu art. 23 ustawy w nowym brzmieniu, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu. Utrata tej zdolności może mieć charakter stały lub okresowy. W odróżnieniu od poprzednich unormowań gdzie o inwalidztwie warunkującym prawo do renty, świadczył samoistnie stan zdrowia, bez względu czy ograniczał on wykonywanie dotychczasowego zatrudnienia czy nie, nowelizacja wprowadziła jako novum dwa warunki, ustalenia niezdolności do pracy. Takimi warunkami w rozumieniu art. 23 ustawy są: 1) istniejący stan chorobowy naruszający sprawność organizmu, 2) całkowita lub częściowa utrata zdolności do wykonywania dotychczasowej pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu. Nowelizacja normuje w sposób odmienny również treść art. 24. W myśl nowego brzmienia przepisu przy ocenie niezdolności do pracy uwzględnia się możliwości do wykonywania dotychczasowej pracy. Tak więc w świetle obowiązującego stanu prawnego przy ustalaniu niezdolności do pracy dla celów rentowych uwzględniony powinien być obok czynnika obiektywnego - naruszenie sprawności organizmu, również czynnik subiektywny - wpływ powyższego na zdolność do wykonywania dotychczasowej pracy. Sąd Apelacyjny zdaniem skarżącego błędnie zinterpretował treść art. 23 ustawy, oraz pominął bezzasadnie treść art. 24 ust. 1 p. 2.”

Wywód ten jest niepełny. Przede wszystkim, powołując się na "rys historyczny uregulowań w przedmiocie" art. 23 i 24 ustawy o z.e.p. autor kasacji stwierdza, że przed wejściem w życie ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100, poz. 461) "o ustaleniu trzeciej grupy inwalidów decydowało naruszenie sprawności organizmu, natomiast nie miała jakiegokolwiek wpływu zdolność do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia". Pogląd ten jest błędny. Zgodnie bowiem z art. 24 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o z.e.p. (jego brzmieniu sprzed nowelizacji) inwalidą trzeciej grupy była osoba, która była częściowo niezdolna do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia, jeśli zachowała zdolność do wykonywania tego zatrudnienia w zmniejszonym zakresie, a także osoba całkowicie niezdolna do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia, jeśli zachowała zdolność do wykonywania innego, niż kwalifikowanego zatrudnienia. Tak więc, również przed nowelizacją art. 23 i 24 ustawy o z.e.p., na którą powołuje się autor kasacji, pojęcie "inwalidztwo trzeciej grupy" obejmowało zarówno stan biologiczny organizmu, jak i zdolność do wykonywania zatrudnienia. Wyjątkiem od tej zasady był art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy o z.e.p., przewidujący zaliczenie do trzeciej grupy inwalidów również osób, które wprawdzie zachowały zdolność do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia lecz są dotknięte szczególnym naruszeniem sprawności organizmu. Było to tzw. inwalidztwo kwalifikowane, określone w § 25 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych dnia 5 sierpnia 1982 r. w sprawie składu komisji lekarskich (...) oraz szczegółowych zasad ustaniania inwalidztwa (Dz.U. Nr 47, poz.214 ze zm.). Zaprezentowany w kasacji wywód jest więc adekwatny jedynie do tego przepisu, który jednakże nie stanowił podstawy prawnej zaskarżonego rozstrzygnięcia. W rozpatrywanej sprawie przedmiotem sporu, a więc i zaskarżenia kasacyjnego, było wstrzymanie renty z tytułu inwalidztwa trzeciej grupy w związku z chorobą zawodową wypłacanej wnioskodawczyni od 1976 r. Wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje na podstawie art. 102 ustawy o z.e.p. jeżeli powstaną okoliczności uzasadniające ustanie tego prawa (ust. 1 pkt 1), natomiast stosownie do art. 78 ust. 1 tejże ustawy prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu ustalono brak tej niezdolności. Te przepisy były materialnoprawną podstawą zaskarżonego rozstrzygnięcia, jednakże autor kasacji nie zarzucił ich naruszenia, natomiast przepisy art. 23 i 24 ustawy o z.e.p. Sąd Apelacyjny stosował przy ustalaniu stanu faktycznego. Jak już wyżej wspomniano, skoro

wnoszący kasację nie przytoczył jako jej podstawy naruszenia przepisów postępowania (art. 393¹ pkt 2 KPC), to Sąd Najwyższy jest związany ustaleniem dokonanym w zaskarżonym wyroku, że z powodu choroby zawodowej wnioskodawczyni jest nadal częściowo niezdolna do wykonywania dotychczasowej pracy laborantki medycznej na oddziale zakaźnym, a od 1976 r. pracę tę wykonywała tylko na jednej zmianie i z odsunięciem od pobierania od pacjentów materiału do badań. Konsekwencją tego ustalenia jest brak podstaw do przyjęcia, że spełnione zostały przesłanki z art. 102 w związku z art. 78 ust. 1 ustawy o z.e.p., uzasadniające wstrzymanie wypłaty renty, a zaskarżony wyrok mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 393¹² KPC, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

=====